

Áruházi gondolatok

Ti most voltaképpen mit csináltok? Valahogy ezt kérdezném meg legszívesebben a színművészekről, akik a Belvárosi Színházban Molnár Ferencet játszanak. Már ha tegezném őket. Ők meg azt felelnék, hogy a *Riviérát* adjuk elő, Molnár egy nem túlságosan gyakorta játszott, de nem is elfeledett darabját. Csupa elme, vagy ez azért túlzás, de csupa kézügyesség, és mindaz, ami más darabokban már bevált. Álom a színházban, mint a *Liliomban*, meg szerzői kiszólás, mint a *Játék a kastélybannál*, hogy milyen nehéz is egy darabot elkezdeni. Itt meg az áruházi segéderő beszél úgy, hogy nem tudni, a konkrét helyzetről beszél, vagy a színpadi állapotról: de sötét van.

Ezek azok a pillanatok, amikor a néző azt érzi: te is lehetsz Molnár Ferenc. Nem viccesebb ez az ember, mint ezer vagy legalább ötszáz másik, aki összefut a színházban, és szellemesen társalog, benyög olyan poénokat, amiket mindenki ki tud találni, legfeljebb nem tud benyögni.

Ha már a benyögnél tartunk: Schruff Milán sem tud benyögni. Megpróbálom leszámítani most mindazt, ami a premierizgalommal jár, bár egyébként nem tűnik senki sem rettentő izgatottnak, keveset tévesztenek vagy bakiznak, de lehet, hogy csal a látszat. Mindenesetre az ember egy idő után megtanulja, hogy az úgynevezett szellemességeknek csak körülbelül öt százaléka a szellem munkája, a

java részének a tempó a titka. Jókor mondani, elég korán vagy elég későn, helyet hagyni, hogy a poén megérkezzen, felrobbanjon, vagy ha ezt nem tudja, legalább pukkanjon, és az értő és értőnek látszani akaró közönség nevetéssel nyugtázza: egy lépéssel lemaradva ugyan, de követünk, te elmés szerző. Hát ebből Schruff Milán nem sokat tud ezen az estén fölmutatni, mondhatni, inkább csak sorolja, sorolja, gyorsan, mintha csak próbán lennének, vagy még meg sem volna írva a darab, itt most jön egy vicc vagy aforizma, amint megvan, beillesztem. Gyilkolja a színész a szerzőt, pedig össze kellene dolgozniuk.

Ha már gyilkolja, rögtön az is feltűnik, hogy mellément a szereposztás. A történetben van egy Misch úr, a csendes vesztés, aki nem tud még bosszút sem állni a vesztességért, a legtöbb, amire futja tőle, hogy revolvert ránt. (A szöveg szerint revolvert, a színpadon viszont pisztolyt, mintha nem tudnák, hogy a revolver a forgótárról kapta a nevét.) Lő is vele. De nem arra, aki egyszer már (szerinte) megrabolta, és most készül a második rablásra, elvinni a nőt is mellőle, hanem csak a róla készült, frakkos próbababára. Ez is Molnár. Ha akarom, laposság, ha jól adják elő, akkor van benne együttérzés és józanság, szépen adagolva és elkeverve: szeretem én az embereket, a kicsiket és nagyokat egyaránt.

Molnárnak most épp ez a sorsa. Rendre a rövidebbet húzza. Ahelyett,

hogy az jutna róla eszünkbe, nahát, mennyire aktuális, az érzékelhető, hogy rutinos és közhelyes. Biztosan megérdemli az, aki léha színészekre bízta az életét és a megítélését.

Schruff Milánra visszatérve: nem ő a megfelelő ember. Ő ugyan kisember, de túl kicsi, a ritkuló hajával meg a Csehov-szakállával idősebbnek is látszik a koránál (bár, ha belegondolok, nem tudom, mennyi is a kora), és pont az a szexepil hiányzik belőle, ami legalább egy pillanatra kétségessé tenné Lujza döntését. Szeretem ezt az embert, mondja a nő, és mikor lelép, még gondoskodik róla. És főleg: van kire ráhagyja a férfit, ketten is sorban állnak, hogy hátha a boldogság vár két boldogtalanra, ha közös az ágyuk.

Talán érdemes lett volna megpróbálni fordítva: a milliárdos Casellát játsszó Szabó-Kimmel Tamásra osztani ezt a derék Misch, neki könnyebben elhinném, amit el kell hinni: van, aki a hideg vacsorát választja a meleg helyett. Mert-hogy Szabó-Kimmel sem boldog a frakkjában, leginkább Gábor Miklósról emlékeztet, amikor a *Mágnás Miskában* Eleméry grófnak álcázza magát. Olyan, mintha ez nem volna baj, Casella sem fent kezdte, hiszen Misch úrtól kunyerált cigarettát, amikor Misch sem volt még úr, de hiába. Itt a dilemma nem az, hogy úrgazdag legyek vagy régi szegény, hanem csak hogy gazdag vagy szegény, a Riviérán legyek részeg, vagy a hatodikon, pálinkától bóduljak vagy pezsgőtől.

Nehéz ezt jól eljátszani, mert száz éve is inkább a pezsgőt választották. Vagy épp ellenkezőleg, ha jól van eljátszva, akkor megint a felismerés: Molnár a mi Molnárunk.

Arra próbálok rájönni, vajon miért olyan az egész előadás, mintha egy színészosztály tizenöt (húsz) éves találkozója készült volna. Nem vesszük annyira komolyan a darabot, magunkat egy kicsit már igen, mégis szeretnénk megmutatni, mire jutottunk a diploma óta eltelt időben, mennyire tudunk bánni a közönséggel meg a szöveggel, mekkora királyok lettünk, ahogy lassú, kopogó léptekkel belépünk az ajtón, és végigsétálunk balról jobbra.

Az egyik probléma a rendezés, maga Benedek Miklós, aki helyzetgyakorlatok sorozatává változtatta a darabot. Most társalogatok, most legyetek részegek, most sírjatok, most ordibáljatok. Megteszik, ki több hittel, ki kevesebbel, bár inkább kevesebbel. Ullmann Mónika például igazán szorgalmasan hervadozik és sóhajtozik, lehet, hogy ez neki öröm, mert nem ezt a karaktert szokta játszani, de ennyivel nehéz lesz bekerülni a Színházi Aranykönyv legszebb lapjaira. A nagy lehetőség ebben a darabban Lujza, így aztán eléggé dermedten nézem, ahogy a nagy veszekedésben Misch úr és a Lujzát játsszó Kovács Patrícia egyaránt az ujját rázza fenyegetően és felindultan. Ez feltehetően akkor is kevés lett volna, amikor a darab született. Most meg az ember azt érzi, hogy a minimum közelében járunk, a szöveget megtanulták, mást nem lehet tőlük elvárni.

Tényleg nem lehet? Ez egy ilyen beporosodott ügyeskedés gazdagokról és szegényekről, és csak az benne a figyelemre méltó, hogy nem mondja: szegény gazdagok meg gazdag szegények, hanem a Woody Allen-i végkövetkeztetésre jut: gazdagnak lenni jobb, már csak anya-

gi okok miatt is. Van azért itt egy rezonőrünk, akit mintha szórakoztatna a körülötte zajló cirkusz, és néha jókat is mond. Az asszonyok összeszedik mindazt, ami hiány az életükben, és azt mondják rá, hogy: férj. Ezen úgy szívből nevetnek a nézőtéren. De hogy mit lehetne kezdeni egy ilyen bölcsességgel, mármint valakivel, akinek mindegy, ő megissza a tejeskávét föllel, és nem boldogtalan, az nem derül ki az előadásból. Helyette van három főszereplő, akik nem töltik be a hivatásukat. És egy mellékszereplő, aki

kezdi és végzi a darabot, és szintén nem tölti be a hivatását, bár mint ha ennek nem kifejezetten színészi, színészeti okai volnának, inkább a rendező az, aki csak rendez, de nem gondolkodik.

Így aztán szépen és elkerülhetetlenül visszatérünk az első kérdéshez: tulajdonképpen mit csináltok? Miért? Miért nem?

Molnár Ferenc: Riviéra. Belvárosi Színház, rendezte: **Benedek Miklós.** Látvány: **Dévényi Rita.** Szereplők: **Kovács Patrícia, Schruff Milán, Szabó Kimmel Tamás, Ullmann Mónika.**

